

VILL DU BEVARA DIN SKOGS
HÖGA NATURVÄRDEN?

JÖNKÖPINGS LÄN

INNEHÅLL

- 3 Om Nya komet**
- 4 Arbetssätt**
- 7 Vad är en skog med höga naturvärden?**
- 9 Skyddsvärda skogsmiljöer**
 - 11 Ädellövskogar med gamla träd och död ved
 - 13 Blandlövskogar
 - 15 Lundartade miljöer
 - 17 Bondelandskapets trädmiljöer
 - 19 Skogsbevuxna bergbranter, block och hållmarker
 - 21 Sumpskogar
 - 23 Skogar nära vatten
- 24 Skyddsformer**
- 27 Kontaktuppgifter**

OM NYA KOMET

Som markägare kan du din skog och vet vad du vill bevara. Nu kan du ta initiativet till att skydda din egen skog. Om du äger skogsmark med höga naturvärden kan du göra en intresseanmälan till Länsstyrelsen eller Skogsstyrelsen. Arbetssättet kallas Nya komet (Kompletterande arbetsmetoder för skydd av värdefull skog).

2015 infördes den kompletterande arbetsmetoden i hela Sverige som ett permanent arbetssätt. Nya komet sker i samverkan mellan länsstyrelserna, Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket på uppdrag av Sveriges regering och i samarbete med lokala skogs- och markägarorganisationer.

I Jönköpings län sker samarbete med Södra Skogsägarna och LRF. Syftet är att göra dig som markägare mer delaktig i arbetet med att skydda värdefull natur - med utgångspunkten att det är du som bäst känner till din skog!

ARBETSSÄTT

Ditt initiativ

Om du som markägare tycker att Nya komet verkar intressant, fundera igenom om du har något område som kan passa. I den här foldern hittar du några av de naturtyperna som kan vara aktuella att skydda. Jämför gärna med de beskrivningar av naturvärden och värdefulla skogsmiljöer, för att se om din skog har de naturvärden som krävs. Här presenteras dock bara ett urval av naturtyper som kan vara intressanta. Givetvis kan du kontakta Skogsstyrelsen eller Länsstyrelsen direkt om du har några frågor.

Intresseanmälan

Du kan lämna din intresseanmälan antingen till Skogsstyrelsen eller till Länsstyrelsen på det sätt du själv önskar. På Länsstyrelsens webbplats hittar du blanketten du ska fylla i. När intresseanmälan kommit in registreras den och du får en bekräftelse. Om nödvändiga uppgifter saknas i intresseanmälan kontaktas du för komplettering. Du kan dra tillbaka din intresseanmälan när som helst.

Dialog

Den myndighet som fått din ansökan tar kontakt med dig för att bedöma om området uppfyller de grundkrav som krävs för naturvårdsavtal, biotopskyddsområde eller naturreservat. Normalt görs ett fältbesök tillsammans med dig. Detta är också ett bra tillfälle för att prata om skyddsform.

Prioritering av inkomna intresseanmälningar

Prioriteringen innebär att områden med högst naturvärde ska skyddas i första hand. Urvalet sker vid några tillfällen per år. Prioriteringen baseras bland annat på faktorer som närhet till andra områden med höga naturvärden, storlek på området, värdefulla arter, regionalt prioriterade skogstyper, områdets betydelse för andra värden, som exempelvis vattendrag. Om ditt område har höga naturvärden, men inte kan prioriteras vid ett tillfälle får du gärna kvarstå med anmälan till nästa gång.

Val av skyddsform

För de områden som efter prioriteringen är aktuella för skydd inleds en ny dialog med dig om önskemål om skyddsform. Ibland kan områdets karaktär innebära att ditt förstahandsönskemål om skyddsform inte kan tillgodoses. Men dina önskemål ska styra så långt möjligt.

Ersättning och avslutande handläggning

Tillsammans med dig som markägare avgränsas området slutligt. Därefter kan värderingar och uträkningar av ersättning göras (se mer under Skyddsformer). När vi har kommit överens om avgränsning och ersättning (eller i vissa fall försäljning) kan naturvårdsavtal tecknas eller beslut om biotop-skyddsområde alternativt naturreservat fattas.

VAD ÄR EN SKOG MED HÖGA NATURVÄRDEN?

EN SKOG MED HÖGA naturvärden skiljer sig från produktionsskogen på många sätt. I skogar med höga biologiska värden är kanske den viktigaste faktorn variation. En mer varierad skog ger fler livsutrymmen åt svampar, lavar, växter och djur. Höga naturvärden finns ofta i orörd skog, s.k. naturskog, men skogar där spår av människans nyttjande finns kvar, har också unika naturvärden. Bondeskogen, där djuren betade och bonden tog virke och ved, är ofta artrik eftersom skogen är varierad med ljusluckor och träd i olika åldrar. Det finns flera egenskaper som är gemensamma för skogar med höga naturvärden. Skogarna har ofta en eller flera av följande kännetecken:

- Många gamla träd. Storvuxna gammelträd eller små, senvuxna träd.
- Stor variation i trädslag, liksom ålder och storlek av träden.
- Luckor och gläntor i skogen som släpper ned ljus.
- Döda träd och som står eller ligger, även halvdöda träd.
- Murkna och murknande träd, både stående och liggande.
- Träd med håligheter.
- Spår av brand.
- Områden där det stått skog eller träd under lång, obruten tid.
- Inslag av asp, sälg och ädellöv i skogsområden med andra trädslag.
- Skog med spår av människan, som hamlade träd eller skogsbete.
- Trädbärande hagmarker med stora gamla träd.

Värdekärnor – de mest skyddsvärda skogarna

En värdekärna är ett område med höga naturvärden som bedöms ha stor betydelse för växter och djur. Skogen där har ofta en eller flera av de egenheter som beskrivs i texten ovan. Storleken på en värdekärna kan variera från mycket liten till i sällsynta fall flera hundra hektar. Begreppet värdekärna är centralt, eftersom grundkravet för naturvårdsavtal, biotopskydd och naturreservat är att området är en värdekärna.

Värdekärnor kan vara nyckelbiotoper eller objekt med naturvärden. Dessa kan man hitta i Skogens pärlor på Skogsstyrelsens hemsida. Det kan även vara skogsområden som inte är klassade som nyckelbiotoper, men som har en eller flera av kännetecknen för skog med höga naturvärden. Och ibland hittar man värdekärnorna bland NO- och NS-områden i gröna skogsbruksplaner.

SKYDDSVÄRDA SKOGSMILJÖER

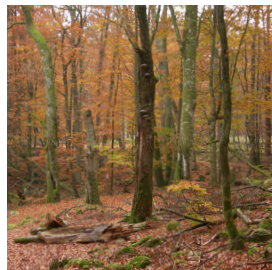

Ädellövskogar med gamla träd och död ved

DE MEST VÄRDEFULLA ädellövskogarna har många gamla träd av en eller flera arter och mycket död ved. I ädellövskogen hittar ofta du flera trädgenerationer tillsammans och många buskar under träden. Undantaget är bokskog som ofta växer i mer rena bokbestånd och där buskar inte är så vanliga. En speciell typ av biologiskt rika ädellövskogar är så kallad krattskog som utmärks av senvuxna, krokiga och kortvuxna träd, ofta ek. Dessa områden har ofta tidigare varit betade och ibland finns skogsbeteskaraktären kvar.

Ädellövskogarna är mycket betydelsefulla för många växter, svampar och insekter och andra djur. I områden med hög luftfuktighet bildas ofta en päls av mossor och lavar högt upp på trädstammar, i torrare områden kan gamla träd vara betydelsefulla för lavar.

ANDRA BENÄMNINGAR: ädellövnaturskog, bokskog, ekskog, hedädellövskog, ek-avenbokskog, lind-lönnskog, triviallövskog med ädellövinslag.

Blandlövskogar

I BLANDLÖVSKOGAR HITTAR du många olika lövträdslag på samma plats. En blandlövskog domineras ofta av björk eller asp, men sälg, rönn och hassel brukar också vara vanliga. Där det är fuktigare hittar man al. I södra Sveriges blandlövskogar kan det också finnas ädellövträd som bok, ek, lind, lönn och ask.

Ofta har blandlövskogar uppkommit där det brunnit, eller på gammal slåttermark, åker och hagmark där hävden upphört. Hamlade träd, spridda enbuskar och hassel syns ibland som en rest av ett öppnare landskap. Värdefull blandlövskog har många gamla träd, en stor blandning av trädslag och flera generationer av träd växer tillsammans. Här hittar du rikligt med död ved – multnande stammar på marken och gott om torra och ihåliga träd där fåglar, vedsvampar och insekter trivs. Gamla aspar är särskilt värdefulla, både för lavar, mossor och insekter.

ANDRA BENÄMNINGAR: triviallövskog, triviallövskog med ädellövinslag.

Lundartade miljöer

LUNDARNA HITTAR DU på rika jordar och de upplevs som ”lummiga” och fuktiga miljöer, nästan lite regnskogsliknande, med träd och buskar i olika storlek och ålder. På våren, innan trädens löv spricker ut, är marken helt täckt av vackra vårblommor. I lunden hittar du ett varierat trädskikt med många olika trädslag, ofta ädellövträd, men ibland är skogarna helt dominerade av al eller stora hasselbuketter. Gemensamt för de olika lundarna är att de tillhör bondeskogen där bete eller slätter har skett. Det har dock alltid stått träd eller buskar på markerna och idag är de träd och hasselbuskar du hittar där gamla. Stora mängder lavar, mossor och svamparter trivs på de äldre träden.

ANDRA BENÄMNINGAR: örtrik allund, hassellund, hässle, lövskogslund, lövängsrest.

Bondelandskapets trädmiljöer

SKOGEN UTNYTTJADES FÖRR i tiden till mer än virke och ved. Skogsbete och slåtter skapade glesa skogar med mycket ljus där gräs och blommande örter trivdes. Björkhagar, ekbackar och betesmark med stora träd är rester av bondesamhället. Allra mest skyddsvärda är slåttermarkerna och de ekdominerade betesmarkerna. De stora ekarna med sina hål och solbelysta stammar är miljöer som lockar många olika arter. Träd som har hamlats är också viktiga miljöer bland annat för sällsynta lavar. De vanligaste ännu levande hamlingsträden är lind, alm och ask. I vissa trakter hittar man också hamlingsträd av ek, lönn, björk, sälg och asp. I de betade skogarna kan mindre rikkärr finnas kvar, kärr med hög kalkhalt och därför en speciell växtlighet.

ANDRA BENÄMNINGAR: fuktig ängsmark, hagmark, löväng, betad skog, rikkärr, kalkkärr, lövängsrest, äldre betespräglad skog.

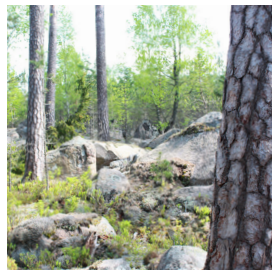

Skogsbevuxna bergbranter, block och hållmarker

SKOG SOM VÄXER på branta berg och stup är ofta orörd sedan lång tid tillbaka. Hit har det varit krångligt att ta sig för att avverka skog. Flottleder och vägar låg långt borta. Skogen som växer här har riktigt gamla träd som har vuxit sakta. Trädstammarna är därför inte så grova och höga och skogen är ofta gles. I raviner där luften är mycket fuktig växer gärna lavar och mossor. Hållmarker är däremot torrare och här växer det mest tall. Men om du bor i södra Sverige kan du hitta ek på hållmarkernas ytterkanter. Oavsett trädslag kan du ofta hitta träd som har blivit några hundra år. Skogen är ganska gles och träden är trots sin höga ålder låga och rätt klena.

ANDRA BENÄMNINGAR: bergbrant, rasbrant, liten sprickdal, kanjondal, ravin, hållmarksskog.

Sumpskogar

SUMPSKOGAR ÄR SKOGAR på fuktig eller blöt mark. De sumpskogar som har höga naturvärden är sällan påverkade av dikning och de har ofta fått stå kvar för att det har varit svårt att komma till med maskiner. Här finns rikligt med död ved och gott om lavar, mossor och fuktälskande växter. Fågellivet är rikt och varierat.

Klibbalkärr är artrika sumpskogar och gamla, grova alar är av stor betydelse för vedlevande insekter. Dessa skogar ligger ofta insprängda i annan lövskog och hjälper till att bevara fuktigheten i omgivande lövskogsbestånd. Klibbalkärr med stora flerstammiga alsocklar vittnar om lång skogskontinuitet.

ANDRA BENÄMNINGAR: blandsumpskog, källpåverkad mark, alsumpskog, alkärr, lövsumpskog, ädellövsumpskog, örtrik sumpskog.

Skogar nära vatten

SKOGAR SOM VÄXER intill rinnande eller stilla vatten är mer eller mindre konstant fuktiga, och vattnets närhet är alltid påtaglig. Därför är chansen stor att det finns uttorkningskänsliga mossor och lavar och ett rikt fågelliv och växtliv. I dessa skogar finns ofta stora mängder död ved. Om marken är odikad och inte brukad på mycket länge har den sannolikt höga naturvärden. Skogar med lövträd, ofta längs stora vattendrag, som översvämmas med jämna mellanrum kallas svämskogar och är en mycket sällsynt skogsmiljö.

ANDRA BENÄMNINGAR: brink, bäckdal, örtrika bäckdråg, naturlig skogsbäck, småvatten, strandskog, vattenfallsskog, svämskog, landhöjningsskog, strandlövnaturskog.

SKYDDSFORMER

Frivilliga avsättningar

En frivillig avsättning är ett minst 0,5 hektar stort område som du som markägare har avsatt från produktion för att naturvärden, kulturmiljövärden eller sociala värden inte ska bli förstörda. Områdena ska ha höga natur- och kulturvärden eller värden för hälsa och rekreation. För frivilliga avsättningar får du ingen ersättning.

Naturvårdsavtal

Naturvårdsavtalet är ett avtal som tecknas mellan Skogsstyrelsen eller Länsstyrelsen och dig som markägare. Du kan själv bestämma hur lång avtalstid du vill ha, men ambitionen ska vara att områdets höga naturvärden ska bevaras och utvecklas på lång sikt. Ersättningen för naturvårdsavtal beräknas på områdets virkesvärde minus avverkningskostnader (det så kallade rotnettot) och tiden som avtalet tecknas för (1,2 % av rotnettot per år). Det innebär att exempelvis för ett 50-årigt avtal får du ca 60 % av rotnettot i ersättning. Dessutom tillkommer en engångsersättning på 8000 kr som du får vid tecknandet av avtalet. Du har också möjlighet att ingå skötselavtal för åtgärder som ska utföras för att nå syftet med skyddet.

Biotopskyddsområden

Biotopskyddsområde används för att bevara livsmiljöer för små skyddsvärda naturtyper i skogs- eller jordbrukslandskapet. På skogsmark är det vanligen Skogsstyrelsen som beslutar om biotopskyddsområden och de är normalt inte större än 20 hektar. Ett biotopskyddsområde inrättas för all framtid

men du som markägare fortsätter att äga området. Du erbjuds full ersättning för de begränsningar i brukandet som biotopskyddsområdet innebär, som exempelvis att du inte får avverka. Du har också möjlighet att ingå skötselavtal för åtgärder som ska utföras för att nå syftet med skyddet.

Naturresevat

Länsstyrelsen, eller i vissa fall en kommun, beslutar om naturresevat. Normalt används naturresevat för lite större områden (>10 ha). Till varje naturresevat finns föreskrifter för allmänheten och en skötselplan. Ett naturresevat innebär att områdets naturvärden ska bevaras för all framtid. Marken i ett resevat kan ägas av dig som privatperson, eller av staten. I vilket fall, får du full ersättning för de begränsningar i brukandet som resevatsbeslutet innebär, som exempelvis att du inte får avverka. Du har också möjlighet att ingå skötselavtal för åtgärder som ska utföras för att nå syftet med skyddet.

© LÄNSSTYRELSEN 2016

FOTO OMSLAG: CAMILLA ZILO

FOTO INLAGA: ELIN ÅKELIUS/LÄNSSTYRELSEN I KRONBERGS LÄN S. 6, 10, 12, 16, 21, ROLF LÖFGREN S. 11,
ELISABETH ARDÖ/LÄNSSTYRELSEN I KRONBERGS LÄN S. 13, OLA JENNERSTEN S. 14,
HELENE PETTERSSON/LÄNSSTYRELSEN I KRONBERGS LÄN S. 15, 23, SVEN HALLING/NATURBILD S. 17,
PER NIHLÉN/LÄNSSTYRELSEN I VÄSTERBOTTENS LÄN S. 18, ÅSA REHNDELL/LÄNSSTYRELSEN I KRONBERGS LÄN S. 19,
ANDERS LUNDGREN S. 20, JAN TÖVE/NATURBILD S. 22, LARS PETERSSON S. 26,
ANDERS HILDINGSSON/LÄNSSTYRELSEN I JÖNKÖPINGS LÄN S. 28.

TRYCK: LÄNSSTYRELSEN I JÖNKÖPINGS LÄN, 2016

KONTAKTUPPGIFTER

Du kan lämna din intresseanmälan antingen till Skogsstyrelsen eller till Länsstyrelsen. På www.lansstyrelsen.se/Jonkoping/Sv/djur-och-natur/skyddad-natur/vill-du-skydda-din-skog finns en blankett som ska användas om du vill göra en intresseanmälan. Om nödvändiga uppgifter saknas i intresseanmälan kontaktas du för komplettering. Du kan dra tillbaka din intresseanmälan när som helst.

Om du har några frågor eller synpunkter på Nya komet är du så klart välkommen att höra av dig till oss!

Länsstyrelsen Jönköpings län

Therese Helgesson

E-POST therese.helgesson@lansstyrelsen.se

TELEFON 010-223 63 38

Anders Hildingsson

E-POST anders.hildingsson@lansstyrelsen.se

TELEFON 010-223 63 39

Ellen Nystedt

E-POST ellen.nystedt@lansstyrelsen.se

TELEFON 010-223 63 46

Skogsstyrelsen, Jönköpings district

Anna-Stina Duerden

E-POST anna-stina.duerden@skogsstyrelsen.se

TELEFON 036-19 62 10

Thomas Wallertz

E-POST thomas.wallertz@skogsstyrelsen.se

TELEFON 0380-478 74

